

AFWENTELING NEDERLANDSE MEGASTALLEN MET

Nederlandse regering neemt maatregelen om varkens en stank te verminderen. Dus uitwijken naar Vlaanderen?

Ronald Jacobs, Natuurpunt Geetbets

We worden als Natuurpunt-afdelingen op verschillende plaatsen geconfronteerd met aanvragen tot inplanting van megastallen. Deze fabrieken, die meestal niet grondgebonden zijn en ten onrechte onder de noemer 'landbouw' ressorteren, hebben een zeer grote negatieve weerslag op de mensen en het leefmilieu.

De impact van megastallen op de omgeving is immers ook MEGA te noemen en de aantasting van milieu, natuur en open ruimte zijn meestal onherstelbaar. Geurhinder, lawaai, zwaar transport en andere ongemakken voor de omwonenden, uitstoot ammoniak en stikstofbelasting, vervuiling van lucht, water en bodem en dierenleed maken dat er steeds meer weerstand komt tegen dit soort stallen.

Ook varkenshouders sceptisch

Dat het niet alleen de milieu- of dierenrechtenorganisaties zijn die vragen stellen rond deze bedrijven maar ook de landbouwer blijkt uit een rondvraag bij meer dan 300 varkenshouders door het departement landbouw.

Een greep uit de reacties van varkenshouders:

"Laat de varkenswekerij in handen van de echte boer, die gaat voor de kwaliteit en niet voor de kwantiteit."

"Er moeten gewoon minder varkens geproduceerd worden. Minder aanbod is hogere prijs. In plaats van uitbreiden, inkrimpen. Geen nieuwe stallen en vergunningen meer toestaan..."

"Kweken onder contract is voor de minder professionele 'bedrijfsleiders', die eigenlijk beter iets anders zouden doen. Deze helpen alleen maar de mengvoederindustrie draaiende te houden, en deze verdienen uiteindelijk al genoeg op de kap van de noodlijdende, wel nog zelfstandige varkenshouders!"

"Mengvoederfabrikanten zijn geen landbouwers."

Een aantal varkenshouders oordelen dat het aanbod aan varkens te groot is en dat de varkensstapel moet inkrimpen. Andere reacties gaan in op oplossingen zoals het tegengaan van megabedrijven, een bouw- en vergunningenstop, en het lichter afleveren van vleesvarkens. Een aantal geven aan dat een daling van de varkensstapel een aanpak op Europees niveau vereist. Uitbreiding mits mestverwerking – volgens hen een dure maatregel die leidt tot overproductie – wordt als één van de oorzaken van een te groot aanbod genoemd en wordt daarom best bevroren.

Varkenshouders vinden eveneens dat niet-rendabele bedrijven te lang in leven gehouden worden door de veevoederindustrie waardoor de productie niet afneemt.

De varkenshouders vinden dat veevoederfabrikanten door contractproductie de overproductie en daaruit voortvloeiende lage prijzen in de hand werken.

Bron: Departement Landbouw en Visserij, enquête varkenshouders, 2016.

Meer vee dan mensen in Vlaanderen

In het landbouwrapport dat Vlaams minister voor Landbouw Joke Schauvliege onlangs bestelde, lezen we dat we op een bevolking van 6,4 miljoen Vlamingen beschikken over 1,3 miljoen runderen, 6 miljoen varkens en 32,1 miljoen stuks pluimvee. Dit is bijvoorbeeld voor varkensvlees dubbel zoveel als we nodig hebben. Het overschot wordt geëxporteerd aan een prijs die lager ligt dan de kostprijs. En wij blijven met de milieuschade van deze

overproductie zitten. Want de milieu- en gezondheidskost wordt niet eens in rekening gebracht. Evenmin dat voor elk varken hier een veelvoud aan productieruimte voor soya elders vereist is, dikwijls met ontginning van tropisch bos.

Volgens een in mei van dit jaar gepubliceerd rapport van het onderzoeksinstituut Nivel en het instituut IRAS van de universiteit van Utrecht heeft iemand die in de buurt woont van megastallen vaker gezondheidsklachten. De ammoniakdampen uit de mest vormen kleine stofdeeltjes in de lucht. Samen met het fijne stof dat wegwaait uit de stallen, veroorzaakt het allerlei longklachten bij mensen.

Bovendien zijn er de problemen van antibiotica en zinkoxide in de veevoerders waarvoor er geen oplossing is. En dan zwijgen we nog over de mestproblematiek, de ammoniak-, methaan- en stikstofuitstoot die als een deken over Vlaanderen hangt en de natuur degradeert en het natuurherstel zwaar hypothekeert.

Het dierenwelzijn beroert steeds meer mensen

Er zijn grote vragen over het dierenwelzijn in de megastallen. In de grootschalige bedrijven is het voor de dieren onmogelijk geworden om natuurlijk gedrag te stellen en nog van enige levenskwaliteit te genieten. Van 'natuurlijke' dieren is overigens al lang geen sprake meer in de dierenindustrie. Door waanzinnig doorgedreven foktechnieken wordt de 'productiviteit' van de dieren opgedreven.

Moedervarkens werpen tegenwoordig zodanig veel biggen dat ze tepels te kort komen om hun jongen te voeden. De zeugen brengen het grootste deel van hun leven staand en liggend door, geklemd tussen de metalen stangen van de inseminatie-, dracht- en kraamafdelingen in de moderne varkensfabrieken. Door het doorgedreven fokken ontstaan veel problemen rond vruchtbaarheid en uiergezondheid. Omwille van de zeer beperkte bewegingsvrijheid, lijdt tien procent van de zeugen aan poot- en klauwproblemen.

De voornaamste problemen met biggen in de kraamstal situeren zich op het vlak van te weinig melkgift (vooral in de eerste levensweek), diarree (met uitdroging en sterfte tot gevolg), gewrichtsontsteking, 'bleke biggen' (ijzertekort, snuffelziekte, PRRS), niezen en neusvloei. 5% van alle biggen die in de varkensindustrie geboren worden, sterft binnen de eerste levensweken. De jonge dieren eindigen als bedrijfsafval in de kadaverbak, om opgehaald te worden door een destructiebedrijf.

Bij opgroeiende vleesvarkens komen gedragsstoornissen zoals staart- en oorbijten veelvuldig voor, met infecterende

HUN MEGAPROBLEMEN OP VLAANDEREN

In Halen op de grens met Geetbets en Kortenaak wil een Nederlands bedrijf een bestaande stal midden in de open ruimte ombouwen tot megastal van meer dan 20 000 varkens.

wonden en abcessen tot gevolg. Andere veelvoorkomende gezondheidsproblemen bij vleesvarkens zijn: ademhalingsproblemen en longziekten, hoesten, buikslag, diarree, slecht groeien, gewrichtsproblemen en 'plotselinge sterfte'.

De vele dierenwelzijnsproblemen die eigen zijn aan de moderne varkensindustrie worden door de sector achteloos weggewuifd als 'iets wat er nu eenmaal bij hoort'. Dieren zijn verworpen tot grondstoffen en producten die maar één doel dienen: zoveel mogelijk winst opleveren, ten koste van hun welzijn, hun gezondheid en hun leven.

In Nederland heeft men eindelijk de boodschap (gedeeltelijk) begrepen

In Nederland zijn er naast milieuverenigingen verschillende actiegroepen die het opnemen voor de dieren in deze stallen en de mensen die met het probleem te maken krijgen. Ook de politiek lijkt zich daar bewust van het probleem en neemt maatregelen. Hieronder een overzicht.

Combiluchtwassers

De combiluchtwassers vormen een gelijkaardig probleem als de sjoemelsoftware in dieselauto's. Die luchtwassers zouden moeten zorgen dat de emissies van zowel geur, ammoniak als fijnstof verminderen. Omdat er getwijfeld werd aan de prestaties van combiluchtwassers, vroeg de Nederlandse overheid aan Wageningen University Research een evaluerend onderzoek uit te voeren. Dit voorjaar verschenen twee onderzoeksrapporten. Terwijl de machines op papier voor een geurreductie van

gemiddeld 81 procent zorgen, blijkt dat percentage in de praktijk op hooguit 40 procent te liggen. Ook in het terugdringen van de uitstoot van ammoniak stellen de machines teleur. Wordt op papier uitgegaan van een teruggang van 85 procent, in de praktijk ligt dat percentage gemiddeld op 59 procent.

Met als gevolg dat het Nederlandse ministerie recentelijk de reductienorm van combiwassers bij vergunningverlening sterk verminderde. Het reductiepercentage voor geuremissie werd bijna gehalveerd. Die lagere percentages gelden in elk geval voor nieuwe veehouders en bestaande bedrijven die willen uitbreiden.

Maatregelen voor daling veestapel

Tot € 500 000 steun voor stoppende varkenshouder. Varkenshouders die boeren op een plek met amper ontwikkelruimte, kunnen geld beuren om hun bedrijf te beëindigen.

Een varkenshouder die wil meedoen aan de regeling beurt maximaal € 0,5 miljoen voor zijn bedrijf. De vergoeding bestaat uit twee delen: een marktconform bedrag voor de varkensrechten, afhankelijk van waar het bedrijf zit. Daarnaast wordt een vergoeding betaald per aanwezig varken voor het stoppen van het bedrijf. Aanmelden voor de regeling kon van 1 september tot en met 31 oktober 2017. Uiterlijk 1 januari 2019 dient een deelnemer zijn bedrijf te stoppen en vervalt zijn vergunning. In juli van dit jaar werd bekend gemaakt dat ook in 2018 varkenshouders de kans krijgen om in dergelijke stopregeling te stappen.

Het stalderingsrecht

Om verdere concentratie van vee tegen te gaan heeft de Nederlandse provincie Noord-Brabant (waar er dubbel zoveel

Vergunning megastal in Halen geweigerd

Bij het ter perse gaan van dit tijdschrift bereikt ons het nieuws dat de bestendige deputatie van Limburg de omgevingsvergunning geweigerd heeft voor de uitbreiding van de stal in Halen. Het ging om de bouw van drie nieuwe stallen naast de drie bestaande traditionele stallen voor in totaal meer dan 20 000 dieren: 5 319 varkens en 16 842 biggen. De aanvraag zorgde voor heel veel protest: 3 300 mensen dienden bezwaar in, zowel uit Halen zelf, als uit Geetbets en Kortenaken.

De argumenten blijven quasi dezelfde als bij een vorige vergunningsaanvraag: een te grootschalig karakter voor een inpassing in open agrarisch gebied, de aantasting van dat open landschap, het zware verkeer over onverharde en smalle wegen, de verstoring van de leefbaarheid van de omwonenden. Daarnaast zijn er twijfels over de berekende geuremissies. Speelden ook mee in de weigering: de grote hoeveelheden grondwater die worden opgepompt en de aanwezigheid van waardevolle natuurelementen.

Een voorbeeld dat in heel Vlaanderen navolging verdient!

Deze drukbezochte fiets- en wandelweg wilde de exploitant laten betonneren op kosten van de gemeenschap om zijn project te realiseren. Bovendien ligt het huidige bedrijf op ongeveer 100 m van waardevolle bossen. Ook met de impact van dergelijke stallen op de natuurlijke omgeving moet dringend rekening worden gehouden.

De Struikstraat ter hoogte van Kortenaken. Deze doodlopende smalle straat wilde de aanvrager gebruiken voor het zwaar vervoer. Het gemeentebestuur van Kortenaken verzette zich al tegen het zwaar verkeer ter bescherming van de bewoners.

De vlakbij gelegen watermolen en het museum met site van de Slag der Zilveren Helmen (WO I) staan in schril contrast met de geplande grootschalige aantasting van het landschap. Foto's Ronald Jacobs

varkens zijn dan inwoners) in het midden en oostelijk deel van de provincie zes gebieden ingesteld waarbinnen 'gestaldeerd' moet worden. De gebieden variëren in grootte van 5 tot 11 gemeenten. Voor iedere 100 vierkante meter nieuwe stal moet daarom binnen hetzelfde staldingsgebied 110 vierkante meter aan andere stallen worden afgebroken.

Actieve strijd tegen de georganiseerde misbruiken bij mesttransporten en mestafzet

In Nederland zit men ook met een enorm mestprobleem en zeer vele misbruiken waardoor er verscherpte controles ingesteld zijn, vooral op de mesttransporten.

En Vlaanderen?

Lakse normen en handhaving

In Vlaanderen is er nog een lange weg te gaan. De burger is de dupe van de overdreven expansiedrang van de intensieve veehouderij. Hij zit bang te wachten op de politieke beslissing die de waarde van zijn huis doet dalen, zijn woongenot vernietigt en hem de rest van zijn leven verder doet leven met de gezondheidsproblemen en al het ongemak van deze megastallen. Mensen als Chris Dusouchoit hebben de moed om zich te weren maar de gewone burger is vaak het kind van de stank en de miserie. Hij begrijpt niet hoe de bezwaarprocedure werkt en als hij dan wil reageren is het te laat....de overheid maakt het de burger niet eenvoudig.

Een voorbeeld. De gemeente Geetbets is geconfronteerd met de aanvraag van een Nederlands bedrijf dat van een bestaande stal een megastal wil maken net over de grens in Halen. Het project werd al meermaals afgekeurd maar de aanvrager blijft lobbyen ondanks eerdere weigeringen en zware overtredingen. 3300 mensen tekenden bezwaar aan. Het is huiveringwekkend dat het bestaande bedrijf alle milieunormen met de voeten treedt en dat de milieu-inspectie slechts bemiddelend optreedt. Open mesttanks, mestlozingen in oppervlaktewater, illegaal water oppompen, dode biggen op straat enz... en waarschijnlijk één van

de grootste mestvervuilingen in Vlaanderen worden nauwelijks aangepakt. Zo is er vastgesteld dat bij het bedrijf de mest door de muren naar buiten sijpelt en gewoon de grond indringt. De mestputten zijn lek en zorgen voor een ongeziene vervuiling van het grondwater.

De maximum gemeten waarden zijn hallucinant (Grondwateronderzoek Halvark bvba):

Nutriënten	Richtwaarde mg/l	Max. gemeten
Koper (Cu)	0,01 mg/l	17 mg/l
Nitrat (NO ₃ -)	25 mg/l	76 mg/l
Chloriden	25 mg/l	140 mg/l
Ammonium (NH ₄ ⁺)	0,05 mg/l	29 mg/l
Kjeldahl stikstof	1 mg/l	31 mg/l

In Vlaanderen wordt zo'n bedrijf blijkbaar niet gesloten. De Nederlanders kijken raar op als ze zien wat hier kan en mag. Resultaat: ze wijken uit naar Vlaanderen met hun megastallen en hun mest.

Grote druk vanuit Nederlandse bedrijven en toeleveranciers om in Vlaanderen megastallen te bouwen

Het is zelfs zo erg dat aan de grens in Poppel de Nederlandse overheid naar de Raad van State in Vlaanderen stapte om een Nederlands bedrijf dat de grens over stak te stoppen. Een Nederlandse woordvoerder stelt dat Noord-Brabant de bescherming van natuurgebieden aan de grens op orde heeft, maar dat de regelgeving aan Belgische kant grootschalige bouw wel toestaat. De bezwaarschriften van Vlaamse en Hilvarenbeekse natuurbeschermers en heemkundigen werden dan ook verworpen en wanneer de provincie Noord-Brabant niet in actie was gekomen, zou er gebouwd gaan worden.

Een woordvoerder van de provincie:

"Wij werken met onze zuiderburen prima samen over projecten die de grens overschrijden. Door af te stemmen voorkomen we beroepsprocedures. In het geval van Van Gestel (het bedrijf in kwestie) heeft België niet gekeken naar ammoniak en stikstof die op Nederlandse grond terecht zouden komen. Dat is in strijd met Europese regelgeving. Wij hebben als provincie de taak om daar op toe zien en als dat niet lukt in goed overleg dan resteert alleen nog de gang naar de rechter."

Stop de grootschalige stallen!

Wij vragen dan ook in het belang van de burger, het milieu en de sector om dringende maatregelen. Er staan in Nederland tientallen stallen en bedrijven te koop die geen koper vinden. Het kan toch niet de bedoeling zijn om deze bedrijven en hun problemen aan te trekken en af te wentelen op Vlaanderen en alzo ook het Nederlandse beleid, ons milieu en onze boeren te ondermijnen. Het kan toch niet dat de bedrijven in Nederland royaal uitgekocht worden en met dit kapitaal in nieuwe stallen in Vlaanderen investeren. En hierdoor Vlaanderen en de Vlaamse natuurgebieden (door de emissies kunnen de Europese instandhoudingsdoelen voor de natuurgebieden niet gehaald worden) met een kolossaal milieuprobleem opzadelen. Een bouw- (en dus beton)stop voor megastallen, een sterke regeling voor de uitstoot van ammoniak, stikstof en fijnstof en een efficiënte milieucontrole zijn absoluut noodzakelijk.

Zo kan het echt niet verder.

Noot van de redactie

In dit tijdschrift gaan we in op de noodzaak van een snelle betonstop. De realisatie van die betonstop vergt ook een aanscherpen van het vergunningenbeleid binnen het agrarisch gebied, waar nu onder het mom van landbouwgebondenheid dikwijls oneigenlijke vergunningen afgeleverd worden. Op een moment dat jaarlijks tientallen landbouwbedrijven stoppen, is het toch niet logisch dat altijd maar nieuwe open ruimte aangesneden wordt. En dat terwijl stoppende landbouwbedrijven dikwijls, al of niet sluipend, een andere, zonevreemde bestemming krijgen. Het afgelopen jaar werden de Vlaamse bouwregels echter vaak versoepeld in het kader van de Codex en dit in strijd met de met de mond beleden betonstop.

Zo wordt het bouwen van stallen op nieuwe plaatsen in landschappelijk waardevol gebied volgens het bestemmingsplan versoepeld. Tot voordien was dit haast onmogelijk door de uitspraken van de Raad van State na de procedure rond de stal van Meldert. Nu kunnen er voor privaat/recreatief gebruik ook grote paardenstallen (tot 200 m²) opgericht worden in het agrarisch gebied, en krijgen illegaal gegroeide tuincentra de kans om te regulariseren en uit te breiden. Op die manier wordt onze open ruimte verder verkwanseld.